

№ 6-7дәрістер

Тақырыбы: Экологиялық нормалау мен экологиялық экспертиза.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне сәйкес экологиялық нормалау мақсатында эмиссияларды нормалау экологиялық қауіпсіздікті, экологиялық жүйелерді сақтап қалуды және биологиялық сан алуандықты қамтамасыз ететін қоршаған ортаның сапасын реттеу және оған келтірілетін рауалы шектелген ықпалды анықтау болып табылады.

Ластаушы заттардың рауалы шектелген шығарындылары (РШШ) мен тастандыларының (РШТ), өндіріс және тұтыну қалдықтарын орналастырудың нормативтері жалпы алғанда қоршаған ортаның сапасының нормативтеріне қол жеткізуді қамтамасыз етеді деген шартпен, әр тұрақты эмиссиялар көзі мен кәсіпорын бойынша есептеудің негізінде белгіленетін эмиссиялардың шамалары болып табылады.

Ластаушы заттардың рауалы шектелген шығарындылары мен тастандыларының нормативтері, өндіріс және тұтыну қалдықтарын орналастыру нормативтері қоршаған ортаға шығарылатын эмиссияларға рұқсат берген кезде пайдаланылады.

Қоршаған ортаға шығарылатын эмиссиялардың нормативтері жұмыс істейтін кәсіпорындар үшін бөлек құжаттар түрінде, не болмаса көзделетін шаруашылық және басқа қызметтің қоршаған ортаға ықпалын бағалаудың құрамында негізделеді.

Орындалатын жұмыстардың түрлері:

- Ластайтын заттардың атмосфераға РШШ нормативтері жобаларын әзірлеу;
- Ластайтын заттардың су нысандарына РШШ нормативтері жобаларын әзірлеу;
- Қалдықтарды басқару жобаларын, өндіріс пен тұтыну қалдықтарының түзілуі мен орналастыру шектерінің нормативтері жобаларын әзірлеу;
- Кәсіпорындардың экологиялық төлқұжаттарын әзірлеу;
- Рауалы шектелген физикалық ықпал ету нормативтерін (шуыл, діріл, ион сәулелерін шығару және басқа да физикалық ықпал деңгейі) әзірлеу;
- Күкіртті қоршаған ортада ашық күйінде орналастыру нормативтері.

Экологиялық экспертиза (сараптама) (лат. expertus – тәжірибелі) – адам іс-әрекеттерінің табиғатқа зиянды әсер етуіне жол бермеу және табиғат қорғау саласында қабылданған заңдардың орындалуына қатаң бақылау жасау. Экологиялық сараптама мемлекеттік немесе қоғамдық негізде жүзеге асырылады. Экологиялық сараптаманың негізгі қағидалары – оның өкілеттілігі, медицина-биология тұрғыдан қауіпсіздігі, халық шаруашылығының барлық салаларының мүддесін қорғайтындығы, ешкімге тәуелді болмауы және іс-әрекеттерді кешенді түрде жүргізу. Экологиялық сараптама міндетті түрде ұзақ уақыт дамуға арналған бағдарламалы құжаттармен және сызбанұсқалармен қамтамасыз етіледі. Сонымен бірге, Экологиялық сараптама жүргізу үшін техника-экономикалық тұрғыдан ғылыми негізделген және алдын ала жоспарланған жобалар мен жоспарларға негізделіп қадағалау жасалынады. Бұларға қоса құрылыс, табиғат байлықтарын қалпына келтіруге арналған, өндіріс орындарын, т.б. нысандарды қайта жабдықтау немесе олардың жұмысын біржола тоқтату туралы жобаларға талдау жасалынады. Табиғатты тиімді пайдалану мақсатында белгіленген ережелерге және әдістемелік нұсқауларға сүйене отырып, адамның іс-әрекеттерін шектейтін құжаттарды талдайды. Кейбір табиғи аумақтардағы телімдерге ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мәртебесін беру үшін кешенді түрде экологиялық зерттеу жұмыстарын жүргізуге немесе экологиялық апатты және табиғатты пайдалану кезінде төтенше жағдайларға қатысты материалдарды, шараларды жүзеге асыруға арналған бағдарламаларға сараптама жүргізеді. Табиғатқа зияны жоқ жаңа техниканы, технологиялық әдістерді пайдалануға

негізделген құжаттарды талдау; табиғатты тиімді пайдалану үшін шетелдік өндіріс орындарымен, фирмалармен бірге жұмыс істеуге қажетті құжаттарға сараптама жасалады. Экологиялық сараптама әскери мақсаттағы өндіріс орындарының, т.б. нысандардың жұмыстарына да қадағалау жасауға құқылы. Экологиялық сараптама адамның барлық іс-әрекеттерінің экологиялық қауіпсіздігін сақтау мақсатын көздейді. Мемлекеттік Экологиялық сараптама ҚР қоршаған ортаны қорғау министрлігінің жанынан құрылған арнайы комиссияның сарапшылары арқылы жүзеге асырылады. Қоғамдық Экологиялық сараптаманы жеке қоғамдық ұйымдардың ұйытқысы болуы негізінде топтастырылған арнайы мамандар жүргізеді. Қоғамдық негізде жүргізілген Экологиялық сараптама мен мемлекеттік Экологиялық сараптама жүргізетін мекемелер қорытындылары бір-бірімен үйлестіріліп отырады. Қазақстанда арнайы “Экологиялық сараптама туралы” заң қабылданған (1997).^[1]